

Δ΄: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΖΩΝΗ

Στο πλαίσιο διαμόρφωσης του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) εντάσσεται και η καινοτομία, της «Ευέλικτης Ζώνης». Η Ευέλικτη Ζώνη στο Νηπιαγωγείο, το Δημοτικό και το Γυμνάσιο έχει ιδιαίτερη παιδαγωγική σημασία, όπως αναλύεται στην εισαγωγή του Γενικού Μέρους (1^{ος} τόμος) καθώς, πέραν των άλλων, μπορεί να λειτουργήσει και σαν «φίλτρο διαχωρισμού» των ποικίλων καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων προκειμένου να επιλέγονται ανάλογα με την επιτυχία τους ορισμένα και να αποτελούν στη συνέχεια συστατικό στοιχείο της Ευέλικτης Ζώνης. Με τον τρόπο αυτό ουσιαστικοποιείται περισσότερο η πιλοτική διαδικασία αποκτώντας συγκεκριμένο στόχο, ενώ αποφορτίζεται η αοριστία της τύχης επιτυχών καινοτόμων προγραμμάτων, καθώς δεν είναι εύκολο να εντάσσονται στο ήδη ασφυκτικό ωρολόγιο πρόγραμμα. Μια τέτοια κατάσταση όπως διαμορφώνεται από τη δυναμική της Ευέλικτης Ζώνης συμβάλλει και στη συνεχή ανανέωση, προσαρμογή και εμπλουτισμό της διδακτικής πράξης με επίκαιρα, σύγχρονα και αποτελεσματικά παιδαγωγικά βήματα. Η Ευέλικτη Ζώνη είναι επίσης το επίπεδο εκείνο στο οποίο προβάλλεται καθαρά η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης και λειτουργεί συμπληρωματικά με το Δ.Ε.Π.Π.Σ. ουσιαστικοποιώντας τη διαθεματικότητα σ' ένα προχωρημένο βαθμό.

Η ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΖΩΝΗ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Η σημερινή κοινωνικο - οικονομική πραγματικότητα διαμορφώνει ένα νέο πλαίσιο λειτουργίας του Νηπιαγωγείου και προβάλλει την ανάγκη για ποιοτική εκπαίδευση και ανάπτυξη συμμετοχικών μεθόδων διδασκαλίας. Απώτερος στόχος είναι η καλλιέργεια των ικανοτήτων και δεξιοτήτων των μαθητών προκειμένου να προετοιμαστούν έγκαιρα για να αντιμετωπίσουν την “κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης” στην οποία θα ζήσουν.

Για να επιτευχθεί μια πρώιμη εκπαιδευτική παρέμβαση ώστε να ανταποκριθεί το Νηπιαγωγείο στη νέα αποστολή του προτείνεται η εισαγωγή των σχεδίων εργασίας στο νηπιαγωγείο. Τα σχέδια εργασίας εμπλέκουν τους μαθητές σε μια σχεδιασμένη δράση, που αφορά γεγονότα ή φαινόμενα του άμεσου περιβάλλοντος. Με τα σχέδια εργασίας επιτυγχάνεται η μάθηση μέσα από δραστηριότητες που έχουν συγκεκριμένο σκοπό και διερευνητικό χαρακτήρα. Αναπτύσσεται ποικιλία νοητικών και κοινωνικών δεξιοτήτων, που συμπληρώνουν τις βασικές δεξιότητες οι οποίες αποκτώνται μέσα από το επίσημο πρόγραμμα δραστηριοτήτων.

ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΕΥΕΛΙΚΤΗΣ ΖΩΝΗΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Από την Ευρωπαϊκή και διεθνή εμπειρία αναφορικά με το σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων καταγράφονται διαφοροποιήσεις στις οργανωτικές και διδακτικές πρακτικές. Έρευνες σε διάφορες χώρες τονίζουν τη σημαντική συμβολή του χρόνου των διαλειμμάτων στη διαδικασία κοινωνικοποίησης των μαθητών. Επιπλέον δίνεται έμφαση στην καλλιέργεια πρωτοβουλιακής, συνεργατικής και διαθεματικής προσέγγισης της γνώσης αλλά και στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, της συλλογικής προσπάθειας και της βιωματικής δράσης.

Στο πλαίσιο της (πιλοτικής) εφαρμογής της Ευέλικτης Ζώνης το σχολικό ωράριο κατανέμεται σε τρεις διδακτικές περιόδους με έναρξη μαθημάτων στις 08:10 και λήξη στις 13:30 και την ύπαρξη δύο διαλειμμάτων διάρκειας 25' το καθένα. Εάν οι ιδιαίτερες συνθήκες λειτουργίας της σχολικής μονάδας παρεμποδίζουν την εφαρμογή της τρίτης διδακτικής περιόδου, αυτή μπορεί να διασπάται σε δύο σαρανταπεντάλεπτα με ενδιάμεσο δεκάλεπτο διάλειμμα και με ανάλογη μείωση του πρώτου και δεύτερου διαλείμματος. Τα ανωτέρω παρουσιάζονται σχηματικά στον πίνακα που ακολουθεί.

Ωρολόγιο Πρόγραμμα

1η διδακτική περίοδος (90' λεπτά)	08:10* - 09:40
1ο διάλειμμα (25' λεπτά)	09:40 – 10:05
2η διδακτική περίοδος (90' λεπτά)	10:05 – 11:35
2ο διάλειμμα (25' λεπτά)	11:35 – 12:00
3η διδακτική περίοδος (90' λεπτά)	12:00 – 13:30

(*) Η ώρα έναρξης των μαθημάτων μπορεί να τροποποιείται ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες με απόφαση του Περιφερειακού Υπηρεσιακού Συμβουλίου.

Η εβδομαδιαία κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και κατά τάξη σε όλους τους τύπους σχολείων παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες:

Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και τάξη στο 6/θέσιο δημοτικό σχολείο

Α/Α	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΤΑΞΕΙΣ					
		Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΤ
1.	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	-	-	2	2	2	2
2.	ΓΛΩΣΣΑ	9	9	8	8	7	7
3.	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	4	4	4	4	4	4
4.	ΙΣΤΟΡΙΑ	-	-	2	2	2	2
5.	ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.	3	3	3	3	-	-
6.	ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ	-	-	-	-	2	2
7.	ΦΥΣΙΚΑ	-	-	-	-	3	3
8.	ΚΟΙΝ.&ΠΟΛ. ΑΓΩΓΗ	-	-	-	-	1	1
9.	ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ **	3	3	3	3	2	2
10.	ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	2	2	2	2	2	2
11.	ΑΓΓΛΙΚΑ	-	-	-	3	3	3
12.	Ευέλικτη ζώνη διαθεματικών & δημιουργικών δραστηριοτήτων	4	4	3	3	2	2
	ΣΥΝΟΛΟ	25	25	27	30	30	30

** Οι ώρες της Αισθητικής Αγωγής στις τάξεις Γ', Δ', Ε' και ΣΤ' κατανέμονται ως εξής: μία ώρα Μουσικής και οι άλλες για τα υπόλοιπα αντικείμενα της Αισθητικής Αγωγής.

Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και τάξη στο 5/θ δημοτικό σχολείο

Α/Α	Μαθήματα	Α'	Β'	Τμήμα συνδιδασκαλίας Γ'- Δ'				Ε'	ΣΤ
				Γ'	Δ'	Συνδιδ. Γ'- Δ'	Σύνολο Ωρών Γ'- Δ'		
1.	Θρησκευτικά	-	-	-	-	2/2	1	2	2
2.	Γλώσσα	9	9	-	-	8	8	7	7
3.	Μαθηματικά	4	4	3	3	-	6	4	4
4.	Ιστορία	-	-	-	-	2	2	2	2
5.	Μελέτη Περιβάλλοντος	3	3	-	-	3	3	-	-
6.	Γεωγραφία	-	-	-	-	-	-	2	2
7.	Φυσικά	-	-	-	-	-	-	3	3
8.	Κοινων. Πολ. Αγωγή	-	-	-	-	-	-	1	1
9.	Αισθ. Αγωγή	3	3	-	-	3/2	3/2	3/2	3/2
10.	Φυσ. Αγωγή	2	2	-	-	2	2	2	2
11.	Αγγλικά	-	-	-	3	-	3	3	3
12.	Ευέλικτη ζώνη	4/2	4/2	-	-	3/2	3/2	3/2	3/2
	ΣΥΝΟΛΟ	23	23	3	6	19	28	29	29

Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και τάξη στο 4/θ δημοτικό σχολείο

Α/Α	Μαθήματα	Α΄	Β΄	Τμήμα συνδιδασκαλίας Γ΄- Δ΄				Τμήμα συνδιδασκαλίας Ε΄- ΣΤ΄			
				Γ΄	Δ΄	Συνδιδ. Γ΄- Δ΄	Σύνολο ωρών	Ε΄	ΣΤ΄	Συνδιδ. Ε΄- ΣΤ΄	Σύνολο ωρών
1.	Θρησκευτικά	-	-	-	-	2/2	1	-	-	2/2	1
2.	Γλώσσα	9	9	-	-	8	8	-	-	7	7
3.	Μαθηματικά	4	4	3	3	-	6	3 ½	3 ½	-	7
4.	Ιστορία	-	-	-	-	2	2	-	-	2	2
5.	Μελέτη Περ.	3	3	-	-	3	3	-	-	-	-
6.	Γεωγραφία	-	-	-	-	-	-	-	-	2/2	1
7.	Φυσικά	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
8.	Κοιν Πολ. Αγωγή	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
9.	Αισθ. Αγωγή	3	3	-	-	3/2	3/2	-	-	3/2	3/2
10.	Φυσική Αγωγή	2	2	-	-	2	2	-	-	2	2
11.	Αγγλικά	-	-	-	3	-	3	3/2	3/2	-	3
12.	Ευέλικτη ζώνη	4/2	4/2	-	-	3/2	3/2	-	-	3/2	3/2
	ΣΥΝΟΛΟ	23	23	3	6	19	28	5	5	20	30

Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και τάξη στο 3/θ δημοτικό σχολείο

Α/Α	Μαθήματα	Τάξεις Α΄ και Β΄				Τάξεις Γ΄ και Δ΄				Τάξεις Ε΄ και ΣΤ΄			
		Α΄	Β΄	Συν/λία	Σύν. Ωρών	Γ΄	Δ΄	Συν/λία	Σύνολο ωρών	Ε	Σ	Συν/λία	Σύν. ωρών
1.	Θρησκευτικά	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	2	2
2.	Γλώσσα	7	7	-	14	-	-	8	8	-	-	7	7
3.	Μαθηματικά	3/2	3/2	-	3	3	3	-	6	3	3	-	6
4.	Ιστορία	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	2	2
5.	Μελ. Περιβ.	3/2	3/2	-	3	-	-	3	3	-	-	-	-
6.	Γεωγραφία	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2/2	1
7.	Φυσικά	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
8.	Κοιν.Πολ. Αγωγή	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
9.	Αισθητ. Αγωγή	-	-	3/2	3/2	-	-	4/2	2	-	-	3/2	3/2
10.	Φυσική Αγωγή	-	-	2/2	1	-	-	2	2	-	-	2	2
11.	Ευέλικτη ζώνη	-	-	5/2	5/2	-	-	4/2	4/2	-	-	3/2	3/2
	ΣΥΝΟΛΟ	10	10	5	25	3	3	21	27	3	3	21	27

Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και τάξη στο 2/θ δημοτικό σχολείο

Α/Α	Μαθήματα	1 ^ο τμήμα συνδιδασκαλίας						2 ^ο τμήμα συνδιδασκαλίας					
		Γενική συνδιδασκαλία Α΄, Γ΄, Δ΄	Α΄	Τάξεις Γ΄, Δ΄			Σύν ωρών 1 ^{ου} τμήματος	Γενική συνδιδασκαλία Β΄, Ε΄, ΣΤ΄	Β΄	Τάξεις Ε΄, ΣΤ΄			Σύν. ωρών 2 ^{ου} τμήματος
				Γ΄	Δ΄	Συν/λία Γ΄, Δ΄				Ε΄	ΣΤ΄	Συν/λία Ε, ΣΤ	
1.	Θρησκευτ.	-	-	-	-	2/2	1	-	-	-	-	2/2	1
2.	Γλώσσα	-	7	-	-	7	14	-	7	-	-	7	14
3.	Μαθηματ.	-	4/2	4/2	4/2	-	6	-	4/2	3/2	3/2	-	5
4.	Ιστορία	-	-	-	-	2/2	1	-	-	-	-	2/2	1
5.	Μελ. Περιβ.	-	3/2	-	-	3/2	3	-	3/2	-	-	-	3/2
6.	Γεωγραφία	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2/2	1
7.	Φυσικά	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3/2	1 ½
8.	Κοιν.Πολ. Αγωγή	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	½	½
9.	Αισθ. Αγωγή	-	½	-	-	1/2	1	-	½	-	-	½	1

10.	Φυσική Αγωγή	2/2	-	-	-	-	1	2/2	-	-	-	-	1
11.	Ευέλικτη ζώνη	-	3/2	-	-	3/2	3	-	3/2	-	-	2/2	5/2
ΣΥΝΟΛΟ		1	12 ½	2	2	12 ½	30	1	12 ½	1 ½	1 ½	14 ½	30

Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και τάξη στο 1/θ δημοτικό σχολείο

Α/Α	Μαθήματα	Γενική συνδ/λία Α', Β', Γ', Δ', Ε', ΣΤ'	ΤΑΞΕΙΣ Α' - Β'			ΤΑΞΕΙΣ Γ' - Δ'			ΤΑΞΕΙΣ Ε' - ΣΤ'			Γενική συνδ/λία Γ', Δ', Ε', ΣΤ'	ΣΥΝΟΛΟ
			Α'	Β'	Συνδ/λία Α', Β'	Γ'	Δ'	Συνδ/λία Γ' - Δ'	Ε'	ΣΤ'	Συνδ/λία Ε' - ΣΤ'		
1.	Θρασκευτ.	-	-	-	-	-	-	1/2	-	-	½	-	1
2.	Γλώσσα	-	6/2	6/2	-	-	-	6/2	-	-	6/2	-	12
3.	Μαθηματ.	-	3/2	3/2	-	3/2	3/2	-	3/2	3/2	-	-	9
4.	Ιστορία	-	-	-	-	-	-	1/2	-	-	1/2	-	1
5.	Μελ.Περ.	-	2/2	2/2	-	-	-	2/2	-	-	-	-	3
6.	Γεωγραφία	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1/2	-	½
7.	Φυσικά	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2/2	-	1
8.	Κοιν.Πολ. Αγωγή	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1/2	-	½
9.	Αισθ. Α-γωγή	-	-	-	½	-	-	-	-	-	-	1/2	1
10.	Φυσική Αγωγή	2/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
11.	Ευέλικτη Ζώνη *	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ΣΥΝΟΛΟ		1	11/2	11/2	½	3/2	3/2	5	3/2	3/2	6	½	30

* Ο δάσκαλος επιλέγει τα τμήματα και το χρόνο για την εφαρμογή των διαθεματικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων της Ευέλικτης Ζώνης.

Η «Ευέλικτη Ζώνη» στο Δημοτικό Σχολείο μπορεί να ενταχθεί, κατά την κρίση του Συλλόγου Διδασκόντων, στη δεύτερη ή στην τρίτη διδακτική περίοδο, κατά προτίμηση ανά δίωρο (όπου είναι εφικτό). Για παιδαγωγικούς και λειτουργικούς λόγους την ευθύνη της Ευέλικτης Ζώνης αναλαμβάνει ο δάσκαλος της τάξης, ο οποίος προγραμματίζει ανά τρίμηνο σε συνεργασία με το σύλλογο διδασκόντων (θα μπορούσε να ζητηθεί και η γνώμη μελών του Σχολικού Συμβουλίου) τις δραστηριότητες της Ευέλικτης Ζώνης και τις υποβάλλει για έγκριση στον αρμόδιο σχολικό σύμβουλο. Όσον αφορά τα σχολεία Ειδικής Αγωγής τόσο η επιλογή τους όσο και η έγκριση του προγραμματισμού και οι απαραίτητες προσαρμογές στην υλοποίηση του προγράμματος θα γίνονται από τους Σχολικούς Συμβούλους γενικής και ειδικής αγωγής σε συνεργασία με το Τμήμα Ειδικής Αγωγής του Π.Ι. Στο τέλος κάθε τριμήνου και μετά από ανατροφοδοτική ανασκόπηση επαναπροσδιορίζονται οι αρχές, τα περιεχόμενα, οι ρόλοι και οι σκοποί που τέθηκαν στον αρχικό προγραμματισμό. Ο χρόνος που διατίθεται για τη ζώνη αυτή – στην οποία εντάσσεται εμφaticά και η Αισθητική Αγωγή - αξιοποιείται με την εκτέλεση συλλογικών, συνθετικών εργασιών και διαθεματικών δραστηριοτήτων από ένα ευρύ φάσμα θεματικών περιοχών, όπως αναλυτικά φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Ευέλικτη ζώνη - Ενδεικτικές θεματικές περιοχές για το δημοτικό σχολείο

Θέματα Αγωγής Υγείας
Αθλοπαιδιές
Θέματα Κυκλοφοριακής Αγωγής
Θέματα Αγωγής του καταναλωτή
Θέματα Περιβάλλοντος (κοινωνικού και φυσικού) – Γνωριμία με το τοπικό περιβάλλον
Τεχνολογία

Παιχνίδια με την αριθμητική
Χρήση των ΜΜΕ
Διαχείριση της πληροφορίας
Πολιτισμός – Διαπολιτισμική επικοινωνία και αλληλεπίδραση
Δραστηριότητες με τη χρήση του Ευρώ
Θέματα Ολυμπιακής Παιδείας
Ισότητα των δύο φύλων - Άλλα σύγχρονα θέματα– Θεματικές ενότητες από το Πολυθεματικό βιβλίο
Εικαστικά – Συλλογική δραστηριότητα και έκφραση
Λογοτεχνία
Συμμετοχή και Παρέμβαση σε σχολικά και εξωσχολικά δρώμενα – Εκδηλώσεις.
Οι φυσικές επιστήμες στην καθημερινή ζωή.
Ωρα βιβλιοθήκης για ελεύθερη ανάγνωση (φιλιαναγνωσία).
Δραστηριότητες ομίλων ενδιαφερόντων και μαθητικών συνεταιρισμών.

Η καινοτομία της Ευέλικτης Ζώνης υποστηρίζεται και από το Πολυθεματικό βιβλίο-φάκελο, το οποίο περιέχει κείμενα που έχουν συγγραφεί από προσωπικότητες της ελληνικής κοινωνίας. Τα θέματα του εν λόγω βιβλίου μπορούν να χρησιμοποιηθούν για επεξεργασία και συζήτηση με τους μαθητές της ΣΤ΄ τάξης Δημοτικού, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ο εκπαιδευτικός δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει τα εν λόγω κείμενα και σε άλλες μικρότερες τάξεις. Η Ευέλικτη ζώνη επίσης υποστηρίζεται από οδηγίες προς τους εκπαιδευτικούς του Δημοτικού Σχολείου με κεντρικό θέμα τα σχέδια εργασίας, στις οποίες υπάρχουν παραδείγματα που αναφέρονται στο Πολυθεματικό βιβλίο του Δημοτικού και στο διαθεματικό υλικό που έχει ήδη σταλεί στα σχολεία. Είναι αυτονόητο ότι ο εκπαιδευτικός μπορεί κατά την κρίση του να χρησιμοποιήσει και άλλο κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό για τα σχέδια εργασίας. Και τούτο γιατί ο σκοπός της Ευέλικτης Ζώνης, που είναι να "ενιαιοποιήσει" τη σχολική γνώση με τα ενδιαφέροντα των μαθητών και με τις καταστάσεις ζωής, οδηγεί σε μια «ανοιχτή» θεματική.

Οι επιλογές ωστόσο των δασκάλων και μαθητών θα πρέπει να καλύπτουν ισόρροπα το σύνολο των προαναφερθεισών ενδεικτικών θεματικών περιοχών και του διδακτικού υλικού που έχει αποσταλεί στα σχολεία (για την Ευέλικτη Ζώνη) και να επιδιώκεται ο εμπλουτισμός και η ποικιλία των υπό προσέγγιση θεμάτων. Ο αφαιρούμενος χρόνος από ορισμένα μαθήματα θα αξιοποιηθεί στην Ευέλικτη Ζώνη προς όφελος των μαθημάτων μέσα από ανάλογες δραστηριότητες και όχι από συμπληρωματική διδασκαλία. Όσον αφορά το χρόνο που εξασφαλίζεται από τον καθιερωθέντα εξορθολογισμό της διδακτέας ύλης, θα πρέπει να αξιοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς με δημιουργικές δραστηριότητες, βαθύτερη επικοινωνία και διάλογο με τους μαθητές σε ένα άνετο μαθησιακό περιβάλλον, ώστε να αξιοποιείται καλύτερα η αφομοίωση της γνώσης.

Διευκρινίζεται ότι οι αναφερόμενες στο σχετικό πίνακα θεματικές περιοχές που ενδείκνυται για διαθεματικές δραστηριότητες δεν αποτελούν επιπλέον μαθήματα, αλλά συνδέονται με ενότητες των βασικών μαθημάτων της κάθε τάξης, αναβαθμίζοντας έτσι τα υπάρχοντα γνωστικά αντικείμενα. Η αποδέσμευση της διδασκαλίας στην Ευέλικτη Ζώνη από "παραδοσιακές" διαδικασίες αξιολόγησης δυναμικά - και με την ανάλογη προετοιμασία- βελτιώνει τη διδακτική πράξη και ανακουφίζει τους μαθητές, οι οποίοι δεν πρέπει να εξετάζονται, αλλά αντίθετα να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν στις δραστηριότητες αυτές.

Σ' αυτό το πλαίσιο ο δάσκαλος έχει τη διακριτική ευχέρεια να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες της τάξης του (επίπεδο μαθητών – ενδιαφέροντα, αξιοποίηση δυνατοτήτων μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες) και να κάνει τις επιλογές του εκσυγχρονίζοντας και επικαιροποιώντας το περιεχόμενο και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας του. Οι μαθητές αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, αυτενεργούν, μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν, πώς να συνεργάζονται και να επικοινωνούν αποτελεσματικά με το περιβάλλον και τελικά διαμορφώνουν θετική στάση απέναντι στη μάθηση και στο σχολείο.

Απώτερος στόχος της Ευέλικτης Ζώνης είναι η παιδαγωγική και διδακτική αυτονόμηση των εκπαιδευτικών υπέρ της δραστηριοποίησης των μαθητών, η προαγωγή της συλλογικής προσπάθειας και η μείωση του γνωσιοκεντρικού χαρακτήρα του σημερινού σχολείου. Επιπρόσθετα, η παρεχόμενη με τον τρόπο που προαναφέρθηκε γνώση στην Ευέλικτη Ζώνη θα συμβάλλει στην πιο έγκυρη ενημέρωση των μαθητών για ποικίλα θέματα -που πολλές φορές πραγματεύονται και τα Μ.Μ.Ε. - τα οποία με τον τρόπο τους συμβάλλουν στη διαμόρφωση του παιδαγωγικού περιβάλλοντος. Αυτό το

παιδαγωγικό περιβάλλον πρέπει να περιφρουρήσει το σχολείο και να το αναβαθμίσει. Η προτεινόμενη καινοτομία συμβάλλει ουσιαστικά προς αυτήν την κατεύθυνση και θα αναδειχθεί πολύ περισσότερο σε ένα σχολείο «Διευρυμένου Ωραρίου».

Για την εφαρμογή της Ευέλικτης Ζώνης μπορεί να υλοποιηθεί ένα από τα εναλλακτικά σχήματα που παρουσιάζονται παρακάτω, ανάλογα με τον τύπο, τις ιδιαιτερότητες και τις συνθήκες της σχολικής μονάδας.

Σχήμα 1^ο: Αναφέρεται στην πρόταση που έχει αναπτυχθεί προηγουμένως.

Σχήμα 2^ο: Κατανομή διδακτικού χρόνου σε σχολεία διευρυμένου ωραρίου και ολόημερα

Προτείνεται η κατανομή του σχολικού ωραρίου σε τέσσερις διδακτικές περιόδους με έναρξη μαθημάτων στις 08:00 και λήξη στις 15:30 και την ύπαρξη τριών διαλειμμάτων, εκ των οποίων το πρώτο και το τρίτο είναι διάρκειας 20' το καθένα και το δεύτερο είναι διάρκειας 50' διότι σ' αυτό περιλαμβάνεται και το φαγητό των μαθητών. Η πρόταση αυτή σχηματικά παρουσιάζεται στον πίνακα 1 που ακολουθεί:

Ωράριο λειτουργίας του Δημοτικού

➤ 1η διδακτική περίοδος (90' λεπτά)	08:00* - 09:30
1ο διάλειμμα (20' λεπτά)	09:30 - 09:50
➤ 2η διδακτική περίοδος (90' λεπτά)	09:50 - 11:20
2ο διάλειμμα - φαγητό (50' λεπτά)	11:20 - 12:10
➤ 3η διδακτική περίοδος (90' λεπτά)	12:10 - 13:40
3ο διάλειμμα (20' λεπτά)	13:40 - 14:00
➤ 4η διδακτική περίοδος (90' λεπτά)	14:00 - 15:30

(*) Η ώρα έναρξης των μαθημάτων μπορεί να τροποποιείται ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες μετά από σχετική απόφαση του Περιφερειακού Υπηρεσιακού Συμβουλίου.

Η εβδομαδιαία κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και κατά τάξη στο εξαθέσιο δημοτικό σχολείο παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί:

Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και τάξη στο 6/θέσιο δημοτικό σχολείο

Α/Α	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΤΑΞΕΙΣ					
		Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΤ
1.	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	-	-	2	2	2	2
2.	ΓΛΩΣΣΑ	9	9	8	8	8	8
3.	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	4	4	4	4	4	4
4.	ΙΣΤΟΡΙΑ	-	-	2	2	2	2
5.	ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛ.	4	4	4	4	-	-
6.	ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ	-	-	-	-	2	2
7.	ΦΥΣΙΚΑ	-	-	-	-	3	3
8.	ΚΟΙΝ.&ΠΟΛ. ΑΓΩΓΗ	-	-	-	-	1	1
9.	ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ **	4	4	4	4	3	3
10.	ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	2	2	2	2	2	2
11.	ΑΓΓΛΙΚΑ	-	-	-	3	3	3
12.	Ευέλικτη ζώνη διαθεματικών & δημιουργικών δραστηριοτήτων	17	17	14	11	10	10
	ΣΥΝΟΛΟ	40	40	40	40	40	40

(**) Οι ώρες της Αισθητικής Αγωγής στις τάξεις Γ' ,Δ' , Ε' και ΣΤ' κατανέμονται ως εξής: μία ώρα Μουσικής και οι άλλες για τα υπόλοιπα αντικείμενα της Αισθητικής Αγωγής .

Για τη λειτουργικότητα των διδακτικών περιόδων συνιστάται ορισμένα γνωστικά αντικείμενα να διδάσκονται στην ίδια διδακτική περίοδο. Πιο συγκεκριμένα στις τάξεις Γ' & Δ' η Μελέτη του Περιβάλλοντος

ντος με την Ιστορία, στις τάξεις Ε΄ & ΣΤ΄ η Ιστορία με τη Γεωγραφία. Για το μάθημα των Θρησκευτικών φρονούμε ότι ορθότερος είναι ο όρος “Θρησκευτική Αγωγή” και προτείνουμε στις τάξεις Ε΄ & ΣΤ΄ να διδάσκεται στην ίδια διδακτική περίοδο με την Κοινωνική & Πολιτική Αγωγή. Σε ό,τι αφορά τους αλλόθρησκους μαθητές που φοιτούν στα σχολεία μας, προτείνεται να παρακολουθούν την ώρα της Θρησκευτικής Αγωγής ειδικό πρόγραμμα που θα σχετίζεται με τις γενικότερες ηθικές και κοινωνικές αξίες αλλά και με διαπολιτισμικά θέματα.

Η Ευέλικτη Ζώνη θα μπορούσε να ενταχθεί ίσως και στις τέσσερις διδακτικές περιόδους σύμφωνα με το 2^ο σχήμα. Στις θεματικές της περιοχές περιλαμβάνονται και συλλογικές εργασίες και διαθεματικές δραστηριότητες που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως προέκταση των βασικών μαθημάτων, χωρίς αυτό βέβαια να σημαίνει πως η Ευέλικτη Ζώνη εξαντλείται σ’ αυτό και μόνο το είδος των εργασιών. Το μάθημα της Τεχνολογίας Πληροφορίας & Επικοινωνίας προβλέπεται στην Ευέλικτη Ζώνη του 3^{ου} σχήματος που αφορά τα ολόημερα σχολεία και του διευρυμένου ωραρίου, να καλύπτει δύο (2) ώρες την εβδομάδα σε όλες τις τάξεις ως διδακτικό εργαλείο υποστηρικτικό όλων των μαθημάτων. Επιπρόσθετα, προβλέπονται και δραστηριότητες που στόχο έχουν την ομαλή κοινωνιογλωσσική ένταξη μαθητών με διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο, αλλά και δραστηριότητες που στοχεύουν στην ουσιαστική στήριξη και υποβοήθηση μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.